

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 418/2010-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. decembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť J. P., t. č. vo väzbe, a A. P., t. č. vo väzbe, zastúpených advokátom Mgr. Š. S., N., vo veci namietaného porušenia ich práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T 124/2010 z 12. augusta 2010 a jemu predchádzajúcim postupom a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2 Tos 34/2010 z 18. augusta 2010 a jemu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. P. a A. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 29. októbra 2010 faxom a 2. novembra 2010 poštou doručené sťažnosti J. P. a A. P., obaja t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom Mgr. Š. S., N., v ktorej namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd

(ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 124/2010 z 12. augusta 2010 a jemu predchádzajúcim postupom a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tos 34/2010 z 18. augusta 2010 a jemu predchádzajúcim postupom.

Uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 418/2010 z 11. novembra 2010 boli veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 7162/2010 (sťažovateľ J. P.) a sp. zn. Rvp 7163/2010 (sťažovateľ A. P.) spojené na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 7162/2010.

Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že proti sťažovateľom bolo uznesením vyšetrovateľa „ÚBOK – PPZ“ z 20. marca 2009 začaté trestné stíhanie pre zločin hrubého nátlaku formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 190 ods. 1 Trestného zákona.

Uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu sp. zn. 4 Tp 77/2009 zo 17. apríla 2009 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 19/2009 z 21. apríla 2009 boli sťažovatelia vzatí do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorá začala sťažovateľom plynúť 14. apríla 2009.

Väzobné stíhanie sťažovateľov trvá aj v súčasnosti na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 6 T 124/2010 z 12. augusta 2010 (ďalej len „uznesenie z 12. augusta 2010“) v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tos 34/2010 z 18. augusta 2010 (ďalej len „uznesenie z 18. augusta 2010“), ktorými bolo rozhodnuté o trvaní väzby sťažovateľov aj po podaní obžaloby.

Sťažovatelia v sťažnostiach uviedli, že v súvislosti s konaním okresného súdu a jeho uznesením z 12. augusta 2010 došlo k porušeniu ich práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, keďže sa rozhodlo o ich ďalšom ponechaní vo väzbe napriek tomu, že nemali možnosť vyjadriť sa k hmotnoprávnej ani procesnoprávnej stránke prípravného konania, ale iba k samotným dôvodom väzby, konkrétne k tomu, či podľa ich názoru by mali byť prepustení

z väzby s tým, že k hmotnoprávnym a procesnoprávnym aspektom prípravného konania sa budú môcť vyjadriť v ďalšom konaní.

Sťažovatelia namietali, že okresný súd sa pri preskúmvaní zákonnosti ich väzby zameral len na dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestného činu a nepreskúmal komplexne ich procesné a hmotné námietky, čím porušil ich právo zaručené v čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktorého súčasťou je aj právo namietat' procesnoprávne a hmotnoprávne podmienky zákonnosti väzby.

Z uvedeného dôvodu sťažovatelia podali proti uzneseniu z 12. augusta 2010 sťažnosť, ktorú krajský súd uznesením z 18. augusta 2010 zamietol, a teda podľa ich názoru nenapravil pochybenia okresného súdu.

Postupom krajského súdu a jeho uznesením z 18. augusta 2010 sa podľa sťažovateľov väzba stala „protiprávnou z dôvodu absolútneho popierania a odopretia možnosti uplatňovať záruky v zmysle čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd prijal ich sťažnosti na ďalšie konanie a rozhodol nálezom, že ich právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru bolo postupom okresného súdu a jeho uznesením z 12. augusta 2010 a postupom krajského súdu a jeho uznesením z 18. augusta 2010 porušené, zrušil uznesenie z 18. augusta 2010, rozhodol o ich prepustení z väzby, priznal každému z nich primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola

vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia v petite sťažnosti namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom a uznesením okresného súdu z 12. augusta 2010, na základe ktorého boli ponechaní vo väzbe po podaní obžaloby, ako aj postupom a uznesením krajského súdu z 18. augusta 2010, ktorým bola zamietnutá ich sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu z 12. augusta 2010. K porušeniu označeného práva malo dôjsť v dôsledku arbitrárnych záverov všeobecných súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci uvedených v napadnutých rozhodnutiach.

II.A K porušeniu v sťažnosti označeného práva postupom okresného súdu a jeho uznesením z 12. augusta 2010

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jej dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

V danom prípade boli sťažovatelia oprávnení podať proti uzneseniu z 12. augusta 2010 sťažnosť. Sťažovatelia sťažnosť podali a krajský súd o nej uznesením z 18. augusta 2010 rozhodol. Z toho vyplýva, že sťažovatelia mali k dispozícii účinný právny prostriedok

na ochranu svojich práv, o ktorom bol oprávnený rozhodnúť krajský súd, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie ich práva uznesením z 12. augusta 2010 z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

II.B K porušeniu označeného práva postupom krajského súdu a jeho uznesením z 18. augusta 2010

Porušenie svojho práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru vidia sťažovatelia v tom, že krajský súd zamietol ich sťažnosť proti prvostupňovému rozhodnutiu aj napriek tomu, že ďalšie trvanie ich väzby nie je dôvodné, keďže súdy nepreskúmali procesnoprávne a hmotnoprávne podmienky prípravného konania.

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 – § 36). Okrem toho ich čl. 5 ods. 4 dohovoru oprávňuje na skúmanie procedurálnych a hmotných podmienok, ktoré sú podstatné na to, aby v zmysle dohovoru bolo ich pozbavenie slobody „zákonné“. To znamená, že príslušný súd nielenže musí preskúmať súlad s procedurálnymi požiadavkami vnútroštátneho práva, ale tiež oprávnenosť podozrenia, na ktorom sa zatknutie zakladá, a legitimitu cieľa sledovaného zadržaním a následnou väzbou (napr. Butkevičius c. Litva, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 26. marca 2002, § 43).

Ústavný súd vo svojej judikatúre vyslovil, že účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je zabezpečiť zatknutým alebo inak slobody pozbaveným osobám právo na súdnu previerku zákonnosti opatrenia, ktorým boli pozbavené slobody (III. ÚS 276/03). Súd rozhodujúci na

podnet dotknutej osoby o zákonnosti jej väzby sa musí zaoberať rozhodnými námietkami, ktoré vznikli proti zákonnosti väzby (III. ÚS 7/00).

Požiadavka preskúmania hmotných podmienok („substantive requirement“) znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (napr. rozsudok vo veci Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. decembra 1979, Séria A, č. 34, § 31).

Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd zistil, že uznesením z 12. augusta 2010 boli sťažovatelia aj po podaní obžaloby pre obzvlášť závažný zločin vydieračského únosu podľa § 186 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného zákona a iné ponechaní vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Okresný súd vo svojom rozhodnutí poukázal na skutočnosť, že sťažovatelia „*páchali trestnú činnosť po dlhšiu dobu, pre zárobok, resp. zo zisťných dôvodov, dopustili sa niekoľkých skutkov a jedná sa o závažnú trestnú činnosť. Ani jeden z obvinených nemal pred zadržaním stály zdroj obživy, boli bez pracovného pomeru – bez riadnych príjmov. Z tohto potom vyplýva skutočnosť, že v prípade ich prepustenia na slobodu, by v obdobnej trestnej činnosti pokračovali. Súd tiež dáva do pozornosti, že nezistil žiadne také procesné pochybenie orgánov činných v trestnom konaní, pre ktoré by mala byť väzba obvinených nezákonná.*“. Okresný súd ďalej konštatoval, že „*Čo sa týka obvineného A. P., tento bol právoplatne odsúdený za obdobnú trestnú činnosť Okresným súdom Nitra sp. zn. 6T/117/2008 právoplatným v spojení s Uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7To/46/2009 dňa 18. 11. 2009.*“.

Okresný súd po zvážení všetkých okolností daného prípadu, najmä závažnosti trestnej činnosti, ktorej sa mali sťažovatelia dopúšťať, ich predchádzajúcemu spôsobu života, ako aj pre nezistenie žiadnych mimoriadnych okolností dospel k záveru, že dôvody väzby sťažovateľov podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku aj naďalej trvajú.

Proti rozhodnutiu okresného súdu podali sťažovatelia sťažnosť, v ktorej uviedli, že dôvody väzby neboli ani u jedného z nich naplnené, poukázali na skutočnosť, že pokiaľ sa mali dopúšťať trestnej činnosti v rokoch 2003 až 2009, tak v roku 2003 boli žiakmi strednej školy a vyživovaciú povinnosť voči nim mali rodičia. Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovatelia predostreli v podstate totožné argumenty ako v sťažnostiach doručených ústavnému súdu.

O sťažnosti sťažovateľov rozhodol krajský súd uznesením z 18. augusta 2010 tak, že ju zamietol.

V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol podstatu rozhodnutia okresného súdu a argumenty sťažovateľov obsiahnuté v sťažnosti. V úvodnej časti odôvodnenia svojho právneho záveru poukázal na závažnosť trestnej činnosti sťažovateľov, ako aj na správny procesný postup okresného súdu, pokiaľ v zmysle § 238 ods. 3 Trestného poriadku určil termín neverejného zasadnutia tak, aby postupom podľa § 76 ods. 3 alebo ods. 4 Trestného poriadku došlo k právoplatnému rozhodnutiu o väzbe sťažovateľov do uplynutia lehoty, ktorá bola základnou alebo predĺženou lehotou väzby v prípravnom konaní. V prípade sťažovateľov predĺžená lehota trvania väzby by uplynula 31. augusta 2010. Okrem toho súd druhého stupňa poukázal na dôvody väzby uvedené v uznesení z 12. augusta 2010, z ktorých vyplýva, že tieto sú u sťažovateľov dané.

Krajský súd tiež uviedol, že dôvodnosť ďalšieho trvania väzby je u sťažovateľov daná tak skutkovými, ako aj právnymi dôvodmi, ktoré spočívajú v zistení, že sťažovatelia *„sa mali trestnej činnosti dopúšťať opakovane, na viacerých poškodených a to fyzickým násilím, ako aj ich odvezením na miesta mimo Nitru a vyžadovať od nich rôzne finančné plnenia. Tvrdenia obhajcu obvinených, že mali páchať trestnú činnosť najmenej od roku 2003, keď mali len 15 a 17 rokov, nie je pravdivé, hoci v obžalobe je uvedené, že mali byť členmi organizovanej skupiny pôsobiacej na území mesta Nitry od roku 2004 do roku 2009, avšak jednotlivých protiprávných konaní sa podľa tejto obžaloby mali dopúšťať v priebehu roku 2007 až marca 2008. Aj v ich prípade malo ísť o opakovane páchanú trestnú činnosť, z ktorej získali určitý zdroj príjmov.“*

Okrem toho krajský súd opodstatnenosť ďalšieho trvania väzby sťažovateľov odôvodnil existenciou dôvodnej obavy, že po prepustení by mohli pokračovať v trestnej činnosti alebo dokončiť trestný čin, ktorým hrozili, čo podľa krajského súdu vyplynulo z vykonaného dokazovania, najmä z výsluchov poškodených.

K argumentácii sťažovateľov týkajúcej sa nemožnosti vyjadriť sa k podmienkam prípravného konania krajský súd uviedol: „*Námietky obvinených, že nemali možnosť sa vyjadriť ani k hmotnoprávnej a ani procesnoprávnej stránke prípravného konania v danom prípade nie sú relevantné, pretože predmetom neverejného zasadnutia bolo iba rozhodovanie o väzbe. Toto právo obvineným však odňaté nebolo a budú sa môcť k všetkým skutočnostiam vyjadriť v rámci predbežného prejednaní obžaloby.*“

Podľa názoru ústavného súdu je odvolanie sa na povahu a závažnosť dosiaľ páchanej trestnej činnosti, na dobu jej trvania, na to, že bola zdrojom finančných príjmov sťažovateľov, ako aj na to, že z výsledkov doterajšieho vyšetrovania vyplýva, že sťažovatelia by sa mohli dopustiť ďalšej trestnej činnosti, dostatočným dôvodom trvania preventívnej väzby sťažovateľov [§ 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku].

Vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému nepreskúmaniu procesných a hmotných podmienok prípravného konania všeobecnými súdmi zúčastnenými na rozhodovaní v predmetnej veci sa ústavný súd stotožňuje s právnym názorom krajského súdu, že uvedené námietky budú mať sťažovatelia možnosť uplatniť pri predbežnom prejednaní obžaloby, ktorého účelom je preskúmanie obsahu obžaloby (§ 243 a nasl. Trestného poriadku) a zákonnosti získaného dôkazného materiálu, najmä s pohľadom, či podaná obžaloba má základ vo vykonanom dokazovaní a či umožňuje rozhodnutie podľa § 244 Trestného poriadku.

Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené skutočnosti nedomnieva, že by skutkové alebo právne závery krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označeným článkom dohovoru. Z tohto dôvodu ústavný súd

sťažnosť v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2010